

Ez hemengoa eta ez hangoa

Tarana Karim

Giza eskubideen aldeko aktibista eta feminista

Generoa, hizkuntza eta jatorria nire bizitzan nola gurutzatzen diren aztertzerakoan, konturatu nintzen hirurak batera doazela eta nire bizitza osoan zehar gurutzatzen direla. Izan ere, Azerbaijanen jaio nintzen, eta duela 15 urte iritsi nintzen Euskal Herrira. Hemen, hauxe galdetzen zidaten beti: non dago hori? Gaur egun ez didate galdera hori hainbeste aldiz egiten, lotsagatik akaso, baina nik jarraian azaltzen diet: Iranen iparraldean eta Errusiaren hegoaldean jaio nintzen, Kaukason; probintzia txiki batean, Iran eta Turkiarekin mugan. Leku horretan ditut nik sustraiak. Familia guztia han daukat, nire anaia eta biok gara kanpoan gauden bakarrak. Gainera, Errusia eta Iranen artean banatuta dago herria, eta nire aitonaren familia, adibidez, Iranen dago.

Familia da, beraz, generoa, hizkuntza eta jatorria sustatzen hasten den lekua niretzat. Pertsona bat etxe batekin alderatzen badugu, zimenduak gertuko familiak jartzen dituela esango genuke; eta ondoren dator jatorria eta sorterria. Izan ere, jaiotzen zaren egunetik, familian hasten da zure identitate etnikoa sortzen: zure hizkuntza hau da, zure identitatea hau da, ohiturak hauek dituzu, emakumeak horrelakoa izan behar du... Nire hizkuntza, esaterako, azeriera da, turkiar hizkuntza taldetik datorrena. Hunoek ekarri zuten Europara, Turkiaraino. Munduan hizkuntza gutxituen zerrendan dago, eta nire probintzian apur bat diferente hitz egiten da

hiriburuan hitz egiten den aldaerarekin alderatuta. Hango andaluziarra naizela esaten dut nik. Nik eutsi egiten diot, eta seme-alabekin segitzen dut nire hizkuntzan hitz egiten.

Hortaz, txikitatik barneratuz zoaz zure identitate etnikoa, eta gurasoak dira prozesu horren oinarria, bai identitatea sortzeko garaian, bai hizkuntza babesteko garaian. Adibidez, Alemaniara joan behar izaten genuen nire aitaren lanarengatik, eta haurtzaroko epe garrantzitsu bat han pasatu nuen, 5-6 urtetik aurrera; hala eta guztiz ere, familiak hizkuntzari eutsi zion.

Aniztasuna hezkuntzan

Euskal Herrian ikusten dut haurrak derrigortzen dituztela. Nire seme-alabek, esaterako, esaten didate: «Ama, jolastokian ez digute uzten beste hizkuntzetan hitz egiten». Nabaritzen da inposaketa hori. Badakit arrazoiak egon badaudela hori egiteko, baina esan nahi dudana da gure familian naturaltasunarekin egiten zela hori. Gurasoak hor zeudenez, horixe zela gure hizkuntza. Genero ereduetan ere beste hainbeste, Alemanian bizi arren. Gure jatorrizko probintziakoak ziren erakusten zizkiguten genero ereduak.

Alemanian ginela, gizarte inguru askotariko batean bizi ginen. Gaur egun asko baloratzen dut hori, abantaila oso handia eman baitzidan jatorri ezberdinetako jendearekin bizitzeko eta harremanak izateko. Pertsonaren jatorria ez nuen pertsonaren beraren aurretik sekula jartzen. Txikitatik hazi naiz horrela, nire laguna hemengoa edo hangoa den pentsatu gabe. Lagun bat zen, eta kito.

Gaur egun, Euskal Herriko gizarte honetan nagoela, horrek harritzen nau: eskola batzuetan ez dagoela aniztasunik. Bertakoak bakarrik daude eskola horietan, eta gurasoak ere saiatzen ari dira beraien umeak eskola horietara eramaten. Ez dut ulertzen jarrera hori, zure seme-alabei bizitzarako horrelako tresna aberatsa emateko aukera izan, eta ez hautatzea. Eskola publikoaren inguruan, gainera, oso iritziz negatiboak

daude, jatorri ezberdineko haurrak biltzen dituelako. Baina, nire iritziz, alderantziz gertatzen da: haurrak horrelako inguru batean haztea eta inguru horrek eskaintzen dizkion tresnak edukitzea oso ona dela uste dut, gaur egungo mundu globalizatu honetan ez dakigulako non bukatuko duten gure seme-alabek ikasten, bizitzen, edo zer bikotekide izango duten, esaterako.

Identitate pertsonala eta identitate soziala

Bestetik, familiaz aparte, gizartean dauden tradizio eta arauak ere oso garrantzitsuak dira. Zure hizkuntza eta ohiturak familiarri eta jatorriari geratzen dira lotuta, eta gizarteak jartzen dizkizu mugak. Hori argi ikusten dut nire herrira itzultzen naizenetan. Nire adinekoak edo lehengusuak mugatu egin dituzte gizarteak, eta, gainera, ez zaie bestelako aukerarik ematen. Ez dute aukerarik jakiteko egoera berean modu desberdinetan joko litekeela; gauza bakarra dakite: hori egin litekeela eta beste hura ez. Emakumeok, gainera, emakume izateagatik, gizonek baino muga askoz gehiago ditugu. Eta egungo emakumearen muga horiek erlijioarekin lotuta daude askotan, patriarkatu erlijiosotik pasatzen direlako. Txiki-txikitatik esaten dizute emakumearen papera eta eginbeharrak zein izango diren: haurra zarenean ikasi egin behar duzu, gero ezkondu, haurrak eduki, eta atera duzun diploma hori horman utzi behar duzu. Hori da askotan finkatzen dituzten papera eta identitatea. Hortik kanpora ateratzen bazara, arraroa, desberdina zara... edo edozer gauza.

Pertsonaren identitatearen eta pentsatzeko moduaren askatasuna mugatzen dute horrelako arauak, tradizioak. Estankatuta geratzen zara leku berean, bilakaerarako aukerarik gabe. Eta, nire ustez, identitateari leihoak irekitzea oso garrantzitsua da, txoria bezala hegan joan eta nahi duen adarrean gera dadin. Nire seme-alabek, adibidez, Aranburu dute abizena, euskaldunak dira, baina beti galdetzen didate zer diren, euskaldunak edo azerbaijandarrak. Eta nik erantzuten diet beraiek

Leku ezezagun batetik nator, eta hemengo jendeak nire herria non dagoen ez dakienez, hasiera batean urrundu egiten da. Horren ondorioz, bakarrik ibiltzen naiz askotan

direla. Ez dute etiketarik behar, ez direlako ez merkantziak, ezta nire edo bere aitaren jarraipenak ere. Pertsona berriak dira, eta eurek erabakiko dute zer hartu –eta zer ez–; agian ez dute hartuko ez bertakoa ezta hangoa ere, eta beste bat

hartuko dute. Askatasun hori ematea oso garrantzitsua da, are gehiago bikoteak nahastuta dauden gizarte honetan.

Izan ere, identitate berriak sortzen ari dira, eta hori onartzeko prest egon behar du gizarteak. Etiketarik gabe. Euskalduna izateko, txapela eraman edo bakailaoa gustatu behar izan gabe. Niri ere galdetzen didate ea Azerbaijan-

goak ni bezalakoak diren. Ez, bada: 9 milioi gara, eta, beraz, 9 milioi azerbaijandar eredu daude. Euskaldunekin berdin. Hona etorri aurretik, euskaldunei buruzko hainbat iritzi irakurri nituen Interneten, eta kezkatuta etorri nintzen, ea kalean jendea pistolekin ibiliko ote zen. Barnetik ezagutzerakoan, baina, hor dituzu Lorea, Maite, Jon, Pedro... pertsona diferenteak dira, bakoitza bere esperientzia eta motxilarekin. Horrenbestez, ez da inor etiketatu behar. Identitate berriek nahi duten modukoak izan behar dute.

Gainera, nire kasuan, emakume izateak badu pisu eta zailtasun berezia gizarte honetan. Leku ezezagun batetik nator, eta hemengo jendeak nire herria non dagoen ez dakienez, hasiera batean urrundu egiten da. Horren ondorioz, bakarrik ibiltzen naiz gauza askotan. Hasieran, ezagutzen nautenean, arabiarra naizela pentsatzen dute. Eta nik ez dut inolako loturarik arabiarrekin, erlijioa bakarrik. Eta jendeak, nolabait, distantzia hartzen du. Gero, ama izateak ere aparteko zailtasunak ekartzen dizkizu, lanaren aldetik. Askotan konparatzen ditut bertako amak eta nire egoeran daudenak, kanpo-koak, eta konturatzen naiz ez digutela aukera berberak balio,

bakoitzak dituen beharrak ezberdinak direlako. Esaterako, gizarte zerbitzuetara joaten bazara, aukera batzuk eskaintzen dizkizute eta «guztiei horrela balio die» esaten dizute. Baina niri ez. Eta niri bezala, beste emakume askori ere ez. Tolosan daukadan taldean ikusten dut hori. Aukerak ematea ez da, beraz, soluzioa.

Erljioarengatik ere zailtasun gehiago ditugu. Azken urteetan egoera asko tenkatu da. Sarritan esaten didate: «ez duzu musulmana ematen». Eta nik erantzuten diet: «nolakoa da, bada, musulmana izatea?». Jatorri etnikoari buruzko ustea orokortzen den modu berean orokortzen da erlijio praktikei buruzkoa. Marokoarra edo Magrebekoa da hemen gehien ezagutzen den kultura, gertutasunarengatik, eta immigrazioa zaharragoa delako. Baina islama bizitzeko modua bakoitzarena da. Musulman bakoitzak nahi duen bezala bizi du bere erlijioa. Aurreiritzi horiek apurtzea garrantzitsua da, nire ustez. Kanpotar bezala, gure lana ere bada, baina bertakoek ere irekita eduki behar dituzte belarriak eta begiak.

Feminismoaren gaira pasatzen bagara ere, talka bat sortzen da: zapiarekin agertzen banaiz feministen aurrean, «zer egiten duzu hemen?» galdetzen didate. Feminismoa, Euskal Herrian, ohituta dago emakumearen eredu bakar bat izatera: emakume zuria, mendebaldarra eta askotan euskalduna. Eta beharrezkoa da ikuspegi hori aldatuz joatea. Aniztasunak agertu behar du feminismoan. Munduko emakume guztion borroka da, baina bakoitzak baditu bere oztopoak, zailtasunak, berezitasunak... eta hori guztia ere kontuan izan behar da borroka horretan. Bakoitza bere patriarkatuarekin etortzen da, eta borroka bakoitzak berea du.

Hizkuntza eta herria

Hizkuntzari dagokionez, ez euskara ez gaztelania jakin gabe etorri nintzen Euskal Herrira. Hasierako hilabeteak gogorrik izan ziren, harremanak egiteko eta jendearekin hitz egiteko. Baina gero nabaritu dut hizkuntza jakiteak zer eman didan,

harremanak sortzeko, ohiturak ulertzeko... Hasieran gaztelania izan zen, eta ondoren sentitu nuen euskara ikasteko beharra. Izan ere, aurrerago ikusi nuen euskarak ate asko irekiko zizkidala. Bertako jendearen hurbiltasuna sentitzeko garaian, adibidez; errespetu hori sumatzen duzu, «euskara ikasi du!». Jende asko harritu egiten da.

Izan ere, ezagutzen dut hemengo jendea akademian txinera ikasten ari dena. Baina hemen bizi eta kalean hitz egiten den hizkuntza ez jakitea, hori guztiz ilogikoa egiten zait. Zentzu

Uste dut pertsona bakoitzak duela bere buruan eta bihotzean txoko bat. Nik 30 urte daramatzat sorterritik kanpo bizitzen, baina hori da nire lekua, hori da nire herria. Eta euskalduna izatea ere hori da niretzat

horretan, askotan esaten didaten esaldi hau letra larriz dut buruan idatzita: «Euskal Herrian 50 urtez bizi izan diren pertsona askok ez dute hitz egiten, eta zuk hitz egiten duzu?». Ezagutu ditut horrelako pertsona batzuk Tolosan, «egun on» ere esaten ez dutenak. Nire sorterrian ez dago horrelako jenderik. Denek hitz egiten dute gure hizkuntza. Sobietar Batasunaren garaian, errusieraren hegemonia edo dominazioa bizi izan genuen, baina

garai horretan ere dena zen gure hizkuntzan, eskola, literatura, hedabideak... Gure identitatea da hizkuntza hori edukitzea.

Horregatik uste dut pertsona bakoitzak duela bere buruan eta bihotzean txoko bat, zeinarekin identifikatzen den. Nik 30 daramatzat sorterritik kanpo bizitzen, baina hori da nire lekua, hori da nire herria. Eta euskalduna izatea ere hori da niretzat. Izan ere, hamar urte eman ditut Tolosan, eta tolosarra naizela esaten dut, baina gero beti galdetzen didate ea non jaiotakoa naizen. Horregatik ez naiz sentituko euskalduna. Euskara hitz egiten dut, erabiltzen dut, eta euskal kulturaz bustitzen ari naiz. Baina euskalduna izatea ere, nire iritziz, identifikazio hori sentitzea da, emozio hori.

Immigrazio prozesuak etapa batzuk bete behar izaten ditu. Hasiera batean, tokia ezagutu behar da, ondoren egokitzen hasi... Orain ni ez naiz ez hangoa eta ezta hemengoa ere: hara joaten naizenean ez dut hangoek bezala pentsatzen, eta hemen ere ez dut hemengoek bezalaxe pentsatuko. Horregatik ni ez naiz inongoa, ni naizena naiz. Bizi izan dudan gauza guztietatik erabiltzeko gai naizen gauzak hartuko ditut, erabiliko ditut eta, noski, balioak mantenduko ditut. Nire ustez, gizarte guztietan balio guztiak berdina dira.

Ni gaur egun Euskal Herrian nago, euskal herritarra naiz, eta gizartean dudan aulki hori hartzen saiatzen ari naiz ahal dudan hoberena emanez, parte hartuz, ikasiz. Hori oso garrantzitsua da. Gainera, gizarte honek aukera oso ona eman dit kultura, erlijio eta kolore desberdinetako ordezkariak ezagutzeko. Horiek ere oso giltza eta tresna garrantzitsuak dira niretzat. Saiatuko naiz balio horiek transmititzen nire seme-alabei: mundua askotarikoa dela, mugak politikariek sortzen dituztela, etnikoki eta politikoki ere banatuta gaude-la, baina pertsona bezala, denok premia berak, kezka berak eta ilusio berak ditugula.

Nire hizkuntzako esaldi batekin bukatuko dut: ama hizkuntzarik gabe ez dago herririk. Hori da hizkuntza babesteko gakoa. Baina hori babesterakoan, ez nuke nahi inor zanpatu, errespetua galdu. 🌱